

Voortgangsrapportage 2008
Investeringsbudget Landelijk Gebied

Voortgangsrapportage 2008 Investeringsbudget Landelijk Gebied

September 2009

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. ILG in het kort	3
3. Voortgang op hoofdlijnen	4
4. Algemene ervaringen met de uitvoering van het ILG	7
5. Voortgang op de afzonderlijke doelen	8
5.1 Natuur	8
5.2 Landbouw	10
5.3 Recreatie	11
5.4 Landschap	12
5.5 Bodem	12
5.6 Water	13
5.7 Impuls aandachtsgebieden	13
5.8 Leefbaarheid en sociaal economische vitaliteit	13
6. Blik op de toekomst	14
Bijlage: Landelijk en provinciaal beeld van de voortgangsrapportage 2008 van de ILG- Bestuursovereenkomsten 2007 - 2013.	15

1. Inleiding

Dit is de tweede voortgangsrapportage in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Deze rapportage heeft betrekking op het uitvoeringsjaar 2008 en omvat informatie over de voortgang van het ILG. Deze voortgangsrapportage is gebaseerd op de rapportages die zijn ontvangen van de provincies.

2007 was het eerste uitvoeringsjaar van het ILG en stond dan ook in het teken van opstarten en bekend worden met de nieuwe systematiek. In 2008 is meer aandacht gekomen voor de uitvoering en het verder verbeteren van de afgesproken systematiek.

In deze rapportage wordt in paragraaf 2 kort ingegaan op wat de ILG-systematiek behelst. In paragraaf 3 wordt vervolgens een beeld gegeven van de voortgang op hoofdlijnen. In paragraaf 4 wordt ingegaan op een aantal algemene ervaringen bij de uitvoering van het ILG. In paragraaf 5 wordt een beeld gegeven van de voortgang van de afzonderlijke rijksdoelen. Tenslotte geeft paragraaf 6 een blik op de toekomst.

In de bijlage is in tabelvorm het landelijk beeld en de rapportage per provincie opgenomen. Het landelijke beeld is de optelling van de cijfers zoals die van de provincies zijn ontvangen. De bijlage volgt de indeling van rijksdoelen en de beschikbare rijksmiddelen zoals die ook is gebruikt in de geactualiseerde ILG-bestuursovereenkomsten 2007-2013.

2. ILG in het kort

Het kader van het beleid voor het landelijk gebied is vastgelegd in de Agenda voor een vitaal platteland (AVP) en het daarop gebaseerde Meerjarenprogramma 2007-2013 (MJP2). De ambitie van het Rijk is om in lijn hiermee de komende jaren de kwaliteit van het landelijk gebied te versterken door de uitvoering van integrale, robuuste projecten gericht op de rijksdoelen voor natuur, landbouw, recreatie, landschap, bodem, water, impuls aandachtsgebieden en leefbaarheid en sociaal economische vitaliteit.

De in de AVP en MJP2 vastgelegde ambities kunnen alleen worden waargemaakt in nauwe samenwerking met andere partijen. Om hier uitvoering aan te geven hebben Rijk, IPO, VNG en de Unie van Waterschappen afspraken gemaakt over een nieuw sturingsmodel voor de inrichting van het landelijk gebied. Kern hiervan is dat het Rijk met de afzonderlijke provincies een overeenkomst heeft afgesloten over de uitvoering van de inrichting van het landelijk gebied voor de duur van 7 jaar (2007-2013). In deze bestuursovereenkomsten zijn voor elk rijksdoel afrekenbare prestaties vastgelegd. Tevens zijn aan de diverse doelen rijksmiddelen gekoppeld. Deze financiële middelen zijn/worden beschikbaar gesteld in één budget (het Investeringsbudget Landelijk Gebied). Provincies zetten dit rijksbudget flexibel in in de tijd, voor verschillende doelen en in verschillende gebieden. Voorwaarde is dat aan het eind van de periode de afgesproken prestaties zijn gerealiseerd. Met de komst van het ILG zijn provincies de regisseurs voor het gebiedenbeleid.

De bestuursovereenkomsten zijn geen statisch geheel, maar worden jaarlijks geactualiseerd. In 2008 is het ILG uitgebreid met (aanvullende) afspraken over o.a. Nota Ruimte projecten (westelijke veenweidengebieden en greenports), synergieprojecten water, wandelen over boerenland, verdrogingsbestrijding en afspraken over leefbaarheid en de sociaal economische vitaliteit.

Het Rijk stelt voor de uitvoering van het ILG voor de periode 2007-2013 via de rijksbegroting een bedrag van 3,5 miljard euro ter beschikking en nog eens 450 miljoen euro aanvullende rijksmiddelen. In totaliteit is vanuit rijkszijde in de bestuursovereenkomsten daarmee een bedrag van 3,9 miljard euro vastgelegd. Niet alleen financiële bijdragen van het Rijk, maar ook bijdragen van provincies en derden, waaronder gemeenten, waterschappen en private partijen, zijn vastgelegd in de bestuursovereenkomsten. Provincies dragen circa 690 miljoen euro bij aan de gestelde doelen en voor derden geldt een (indicatieve) bijdrage van circa 1,2 miljard euro.

De rijksbijdrage (via de rijksbegroting) wordt ter beschikking gesteld aan de provincies via de provinciale ILG-rekeningen bij het Groenfonds. Conform afspraak in de bestuursovereenkomst kunnen provincies activiteiten ook zelf voorfinancieren. De uitputting van de provinciale ILG-rekeningen geeft dan ook geen volledig beeld van de totale inzet van de middelen in enig jaar. Over rapportage en verantwoording door de provincies zijn aparte afspraken gemaakt in de ILG-bestuursovereenkomsten. De provincies leveren jaarlijks aan het Rijk een voortgangsrapportage over het voorgaande jaar. Deze jaarlijkse rapportage heeft een informerend karakter en legt het accent op realisatie van de in de bestuursovereenkomsten afgesproken prestaties en daarvoor gemaakte uitgaven van de rijksmiddelen. Het is geen verantwoording; dat is pas aan de orde aan het einde van de ILG-periode (2007-2013). Volgens afspraak wordt in 2010 met de Mid Term Review (MTR) een (tussen)balans opgemaakt (zie ook paragraaf 6). In 2014 leveren de provincies een eindverslag aan het rijk. Dit eindverslag is een rapportage die tevens geldt als eindverantwoording door de provincies aan het rijk over de gehele ILG-periode.

ILG in de praktijk:

In Limburg is een 6 jarige overeenkomst gesloten met de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL). Hier is een bedrag van €10,5 miljoen mee gemoeid o.a. ten behoeve van de ILG doelstelling Beheer Landschapselementen. IKL heeft met 80 % van de Limburgse gemeenten een zorgplan natuur en landschap opgesteld. Hierin zijn alle maatregelen en activiteiten opgenomen die het IKL in het betreffende jaar uitvoert voor de betreffende gemeente. De gemeenten subsidiëren deze zorgplannen voor ongeveer €500.000 per jaar.

3. Voortgang op hoofdlijnen

In deze paragraaf zijn enkele algemene bevindingen op basis van de provinciale rapportages opgenomen.

De voortgang van de uitvoering in 2008 is veelal hetzelfde als in 2007. Het tempo wisselt echter sterk per doelstelling en per provincie. Bij een aantal doelstellingen blijft de uitvoering zowel qua besteding als prestatie lineair gezien achter (zie figuur 1). Dit geldt met name voor Bodem, Recreatie en bepaalde onderdelen van Natuur (bijv. inrichting en beheer EHS evenals milieukwaliteit). Landschap, Impuls aandachtsgebieden, Landbouw en de overige onderdelen van Natuur lopen lineair gezien redelijk op schema. Over de doelen Water en Leefbaarheid is geen informatie opgenomen, omdat de subdoelen hiervan vanaf 2010 gaan lopen dan wel de middelen eind 2008 zijn opgenomen in het ILG-budget en dus nog geen realistisch beeld van de voortgang kan worden gegeven.

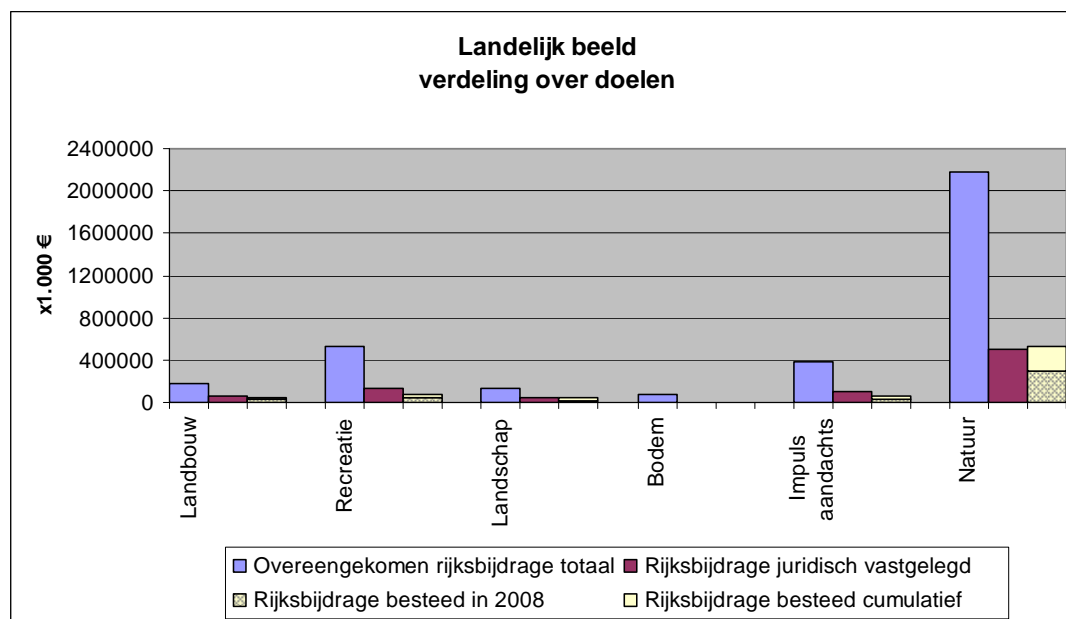

Fig. 1: Verdeling over de doelen: overeengekomen rijksmiddelen in de ILG-periode, bestedingen en verplichtingen in 2008.

In de ILG-bestuursovereenkomsten zijn geen afspraken gemaakt over het tempo waarin de afspraken gerealiseerd moeten worden, maar uitgaande van een lineaire verdeling is van de beschikbare rijksmiddelen door de provincies inmiddels circa 21% daadwerkelijk besteed en nog eens circa 24% verplicht.

Een groot deel van de bestedingen betreft de uitfinanciering van lopende verplichtingen (o.a. afronding klassieke landinrichting) die nog voor de ILG-periode zijn aangegaan. Dit is een uitvloeisel van de afspraken die Rijk en provincies hebben gemaakt om tot een snelle afronding van de klassieke landinrichting te komen.

Kijkend naar de afzonderlijke provincies leidt dit tot het volgende plaatje (zie figuur 2): De bestedingen van Gelderland, Flevoland, Utrecht, Overijssel, Drenthe, Groningen, Noord-Brabant en Limburg volgen grosso modo een lineaire lijn. Zeeland en Noord-Holland hebben relatief gezien wat minder besteed dan gemiddeld, maar hebben beide aanzienlijke bedragen verplicht. Verwachting is dat de bestedingen van deze provincies volgend jaar een stijgende lijn zullen laten zien. Met name Zuid-Holland en Fryslân blijven voorsnog lineair gezien achter voor zowel de daadwerkelijke besteding als de aangegane verplichtingen.

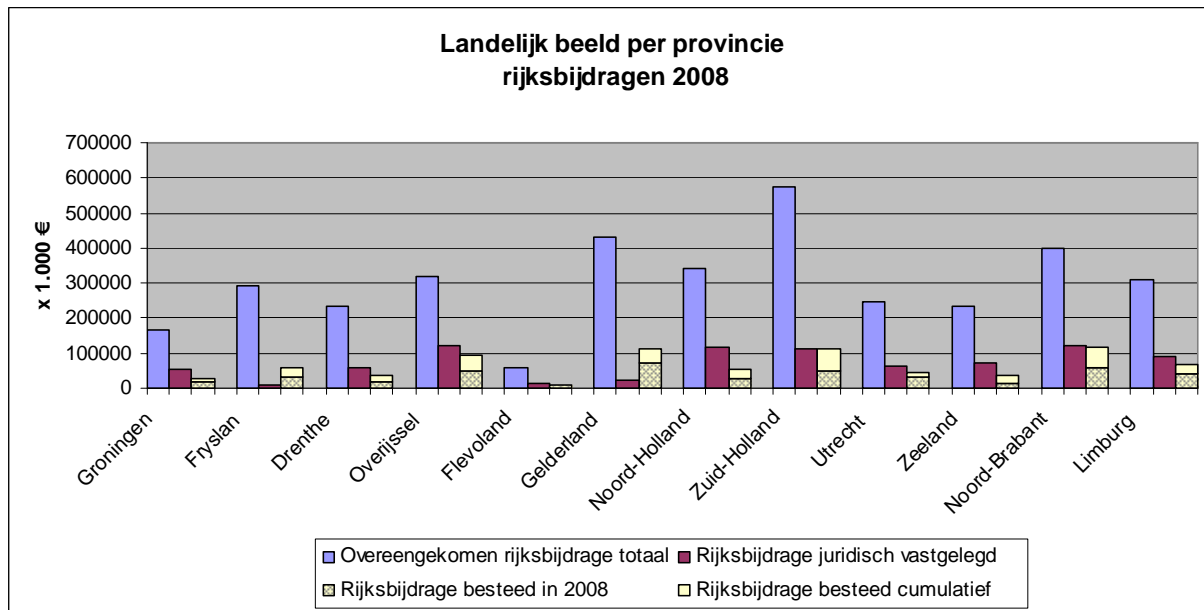

Fig. 2: Overzicht rijksmiddelen per provincie: overeengekomen rijksbijdrage voor de ILG periode, bestedingen en verplichtingen

In paragraaf 5 wordt nader ingegaan op de voortgang op de verschillende subdoelen, maar samenvattend leidt dit tot het volgende beeld:

- Een aantal provincies heeft extra ingezet op verwerving: Drenthe, Fryslân, Groningen, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg zetten in op een actief grondverwervingsbeleid door het maken van afspraken of plannen op provincie dan gebiedsniveau. Noord-Holland zet in op een gedeeltelijke herbegrenzing van de EHS, om op deze wijze de inzet van de ruilgronden en de verwerving te vergemakkelijken met geringe volledige schadeloosstelling en/of onteigening. Verwerving bij Zuid-Holland verloopt moeizaam vanwege de hoge gronddruk. Vanuit deze problematiek wordt ingezet op het onteigeningsinstrument in die gebieden waar vrijwillige grondverwerving niet tot het beoogde resultaat leidt. In Zeeland loopt omtrent het dossier Westerschelde nog een politieke discussie waardoor grondverwerving nog niet volledig kan starten. Dit beïnvloedt de uitputting van de EHS middelen. EHS-uitputting exclusief Westerschelde loopt wel goed. Bij EHS heeft dit alles ertoe geleid dat circa 40% van de taakstelling reeds verworven is. Bij Rods is dit 14%.
- Ten aanzien van inrichting EHS en RodS is weliswaar een lichte verbetering waar te nemen ten op zichte van vorig jaar, maar de realisatie verloopt nog steeds te traag in het licht van de einddoelen. Beheer EHS zit ongeveer op het zelfde niveau als vorig jaar.
- Uitvoering en realisatie van milieu-doelstellingen blijft lineair gezien, evenals in 2007, achter. Datzelfde geldt ook voor de landelijke routenetwerken.
- Voor robuuste verbindingen geldt dat door veel provincies niet afzonderlijk wordt gerapporteerd over de voortgang. Veel provincies blijken te kiezen voor een integrale en/of gebiedsgerichte aanpak, waarbij een groter zoekgebied is begrensd. Netto begrenzingen van natuurgebieden en robuuste verbindingen zijn dan volgend aan dit proces.
- Grondgebonden landbouw, Reconstructie, Nationale Parken, en Nationale Landschappen verlopen lineair gezien gemiddeld.

4. Algemene ervaringen met de uitvoering van het ILG

In het tweede ILG jaar hebben de provincies hun inzet gericht op de daadwerkelijke uitvoering van het rijksbeleid. Provincies geven aan de voordelen te ervaren van een meerjarige programmering en het tijdelijk schuiven van middelen tussen doelen waar dit nodig was. Door het sluiten van meerjarige contracten met bijvoorbeeld waterschappen, gemeenten of terreinbeheerders stellen o.a. Gelderland, Noord-Brabant en Limburg de uitvoering van een aantal doelstellingen veilig. Provincies nemen verantwoordelijkheid voor het behalen van de afspraken in de ILG-bestuursovereenkomsten. Zo hebben diverse provincies verwervingsmiddelen voorgeschoten aan Flevoland zodat de realisatie van de robuuste verbindingzone Oostvaarderswold doorgang kon vinden. De samenwerking tussen provincies kan nog verbeteren. In de praktijk blijkt het vaak lastig om op ILG-brede onderwerpen tot overeenstemming te komen.

Na het aanloopjaar 2007 waarin veel is geïnvesteerd in de organisatie en het proces, zijn in 2008 enkele verbeteringen doorgevoerd:

- *Handleiding voortgang ILG:* ter ondersteuning van de provincies bij het maken van de voortgangsrapportage, is een handleiding opgesteld. Tevens is gestart met de Monitor AVP (M-AVP) waarin de voortgangsrapportages digitaal zijn opgeslagen en opvraagbaar zijn. Dit alles heeft er toe geleid dat de kwaliteit van de voortgangsrapportages in vergelijking met het eerste jaar verbeterd is. In opmaat naar de MTR in 2010 zullen verdere verbeteringen aan de M-AVP en het rapportageformat worden aangebracht.
- *Controle financiële bijdragen en beoordeling prestaties:* rijk en de provincies hebben eind 2008 afspraken gemaakt over de controle van de financiële cijfers in de voortgangs- en eindverantwoordingsrapportage. Deze afspraken worden in 2009 verder geïmplementeerd. Jaarlijks verstrekt de provincie aan de Minister van LNV bij de voortgangsrapportage resp. de eindverantwoordingsrapportage een accountantsverklaring. In deze accountantsverklaring is opgenomen dat de Rijksbijdragen aansluiten op de cijfers in de gecontroleerde jaarrekening van de provincie. Dit jaar worden de accountantsverklaringen over 2008 voor het eerst door de provincies toegevoegd aan de voortgangsrapportages. Analyse heeft uitgewezen dat deze accountantsverklaringen nog niet in alle gevallen een op een lopen met de gegevens uit de voortgangsrapportages. Hier zal in 2009 en 2010 een verdere verbetering op worden aangebracht. Daarnaast zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt over de beoordeling van de prestaties ILG. Er wordt een Comité van Toezicht opgericht die de prestaties gaat beoordelen. Het Comité rapporteert aan de Minister bij Mid Term Review en bij het eindverantwoordingsverslag. Een nadere uitwerking van de wijze van beoordelen vindt plaats in het tweede halfjaar 2009.

ILG in de praktijk:

In Drenthe ligt het gebied Eelder- en Peizermaden; een natuurgebied dicht bij de stad Groningen. Met behulp van herinrichting wordt 1700 ha EHS versneld ingericht en een waterberging gerealiseerd. Door de koppeling van landbouw aan natuur en veiligheid ontstaat een gebied dat een grote bijdrage levert aan de kwaliteit van de regio. Het is een voorbeeld van gebiedsgericht werken. In drie jaar tijd is een inrichtingsplan opgesteld met alle partners en over 4 jaar is het plan uitgevoerd.

Bij de realisering van de doelen zoals vastgelegd in de ILG-bestuursovereenkomsten, speelt de Dienst Landelijk Gebied een belangrijke rol. In de bestuursovereenkomsten is het aantal uren opgenomen waarvoor de provincies een beroep kunnen doen op DLG. Jaarlijks sluiten de provincies een prestatieovereenkomst met DLG waarin afspraken worden gemaakt over de inzet van deze door het rijk ter beschikking gestelde uren van DLG. De provincies geven daarbij de prioriteiten aan en de te realiseren prestaties (zowel in uitgavenvolumes als in te

realiseren (beleids)prestaties). In 2008 zijn op aangeven van de provincies alle uren door DLG benut. Daarnaast geven de meeste provincies DLG aanvullend betaalde opdrachten ter realisering van provinciaal beleid c.q. ter versnelling van het ILG-beleid. Vanuit deze optiek gedragen provincies zich als 'echte' gebiedsregisseurs.

Provincies uiten hun zorg over gestegen kosten bij met name verwerving en inrichting EHS en RodS. Bij de MTR zal een aantal financiële punten worden gezien in verhouding tot de afgesproken prestaties en de beschikbare middelen bijv. de normkosten en normbijdragen en de kosten van de uitvoerende diensten (zie ook paragraaf 6).

5. Voortgang op de afzonderlijke doelen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de voortgang bij de afzonderlijke doelen Natuur (5.1), Landbouw (5.2), Recreatie (5.3), Landschap (5.4), Bodem (5.5), Water (5.6), Impuls aandachtsgebieden (6.7) en Leefbaarheid (5.8). Zoals eerder gesteld zijn in de ILG-bestuursvereenkomsten geen tempo afspraken gemaakt. Uitgaande van een lineaire verdeling worden onderstaande bevindingen gedaan.

5.1 Natuur

Natuur omvat meerdere subdoelen, te weten realisatie EHS, milieukwaliteit EHS/VHR, nationale parken, soortenbescherming, Westerschelde, natuurbeheer buiten de EHS en overige natuur. Figuur 3 geeft voor natuur als totaaldoel een overzicht van bestedingen per provincie. Onderstaand wordt nader ingegaan op de twee voornaamste subdoelen realisatie EHS en Milieukwaliteit EHS/VHR.

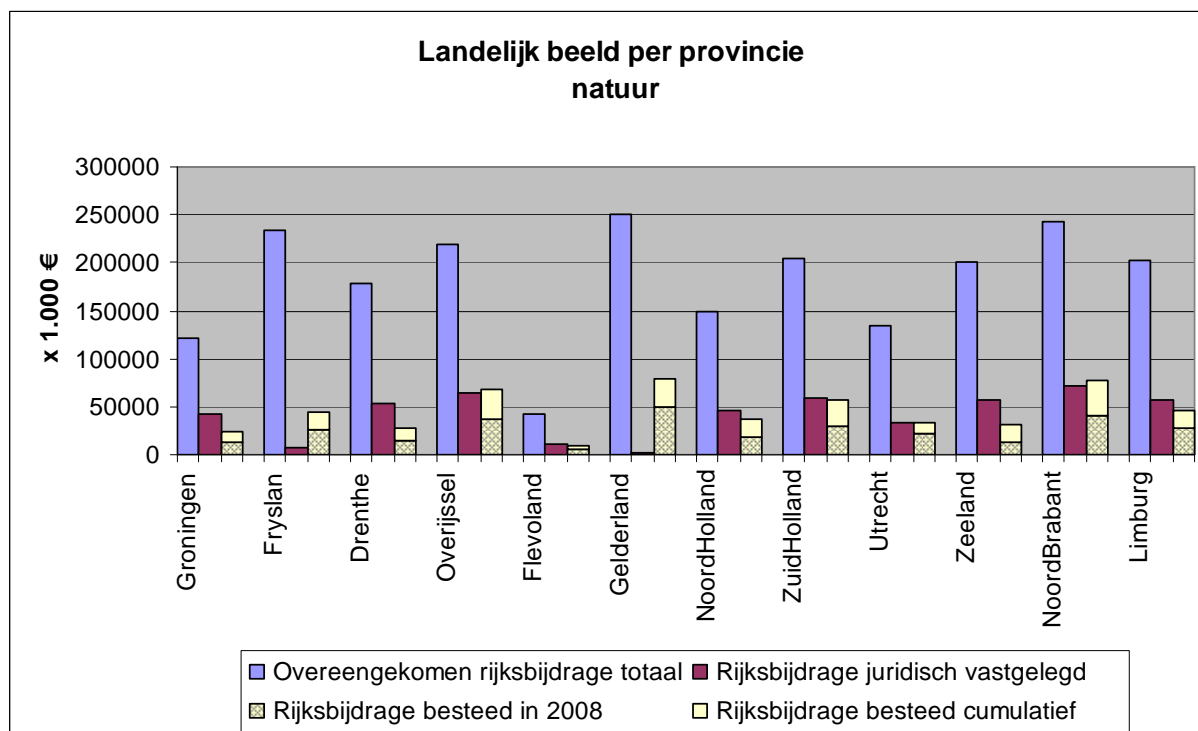

Fig. 3: Natuur: overeengekomen rijksmiddelen in ILG-periode, bestedingen en verplichtingen per provincie. De middelen voor natuur hebben betrekking op devolgende subdoelen: Realisatie EHS, Milieukwaliteit EHS/VHR, Nationale Parken, Soortenbescherming Westerschelde, Natuurbeheer buiten de EHS en overig natuur.

5.1.1 Realisatie EHS

Eind 2008 is van de grondverwerving bijna 40% van de ILG-taakstelling tot 2013 gerealiseerd. Meer dan de helft van het beschikbare budget is hieraan besteed; de gestegen grondprijzen lijken een probleem te gaan opleveren voor de realisatie van de resterende taakstelling. Bij de MTR van het ILG zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden besteed.

In 2008 is 3883 ha EHS ingericht, bijna 1500 ha meer dan in 2007.

De inrichting blijft echter achterlopen op het gewenste realisatietempo. Om de inrichting te versnellen kiezen veel provincies voor het prioriteren van gebieden, veelal in combinatie met andere initiatieven. Hoewel in 2008 een toename van beheerde hectares binnen de EHS is waar te nemen van circa 4600 ha ten opzichte van 2007, laat het beheer een wisselend beeld zien. Het particulier natuurbeheer / functiewijziging is met 7000 ha in 2008 vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2007. Een toename is waar te nemen in het beheer door pnb's en particulieren in 2008 met bijna 11.000 tot ruim 284.000 ha. Het agrarisch beheer is in 2008 ten opzichte van 2007 afgenomen met circa 3.000 tot ruim 56.000 ha. Al met al wordt op onderdelen de nodige vooruitgang geboekt, maar tijdige realisatie van de EHS blijft punt van aandacht.

Voor een uitgebreide rapportage over de voortgang van de realisatie EHS wordt verwezen naar de afzonderlijke voortgangsrapportage groot project EHS.

5.1.2 Milieukwaliteit EHS/VHR

Van de provincies wordt op dit onderdeel vooral een inzet gevraagd op het vlak van verdrogingsbestrijding. Algemeen beeld uit de voortgangsrapportages over 2008 is dat er, met uitzondering van 3 provincies, nog niet of nauwelijks is begonnen met de uitvoering van (nieuwe) verdrogingsprojecten. Naast verdroging kunnen, zij het in veel beperkter omvang, ook maatregelen op het vlak van verzuring en vermessing aan de orde zijn. Eén provincie is met de uitvoering van start gegaan. De aanpak van verdroging wordt als een essentiële voorwaarde gezien voor het realiseren van de EHS en de Natura 2000 gebieden. Op basis van het advies van de Taskforce Verdroging is een traject in gang gezet om te komen tot een aanpak, waartoe alle provincies een TOP-lijst met prioritaire gebieden hebben aangewezen. De meeste provincies geven aan nog niet aan de uitvoering van concrete projecten toe te zijn, omdat ze hun planvormingsfase nog niet hebben afgerond. Daarin gaat het onder meer om vaststelling van de GGOR (gewenst grond- en oppervlaktewaterregime) voor de TOP-lijst gebieden, bepaling benodigde maatregelen, afstemming en afspraken maken met uitvoerende partners, opstellen waterhuishoudingsplannen en beheerplannen natura 2000, inspraak. Een aantal provincies wil ook eerst verwerven om tot beter aaneengesloten natuurgebieden te komen, om zodoende een effectievere aanpak van de verdroging te bewerkstelligen. Feitelijke uitvoering van projecten zien veel provincies pas vanaf 2010 echt van de grond komen. Voor provincies geeft de huidige stand van zaken geen aanleiding om een probleem te signaleren met betrekking tot de voortgang van de ILG-afspraken. Tijdens de MTR zal uitgebreid met de provincies worden stilgestaan bij de op dat moment actuele stand van zaken en zal worden gezien of er aanleiding is voor bijsturing. De uitvoering en -uitfinanciering van lopende verplichtingen verloopt redelijk.

5.2 Landbouw

Het merendeel van de middelen voor Landbouw gaan naar het subdoel grondgebonden landbouw (incl. grondvoorraad). Andere subdoelen zijn duurzaam ondernemen en glastuinbouw. Bestedingen hebben nog veelal betrekking op lopende landinrichtingsprojecten. Bestedingen in het kader van nieuwe doelen vindt in beperkte mate plaats.

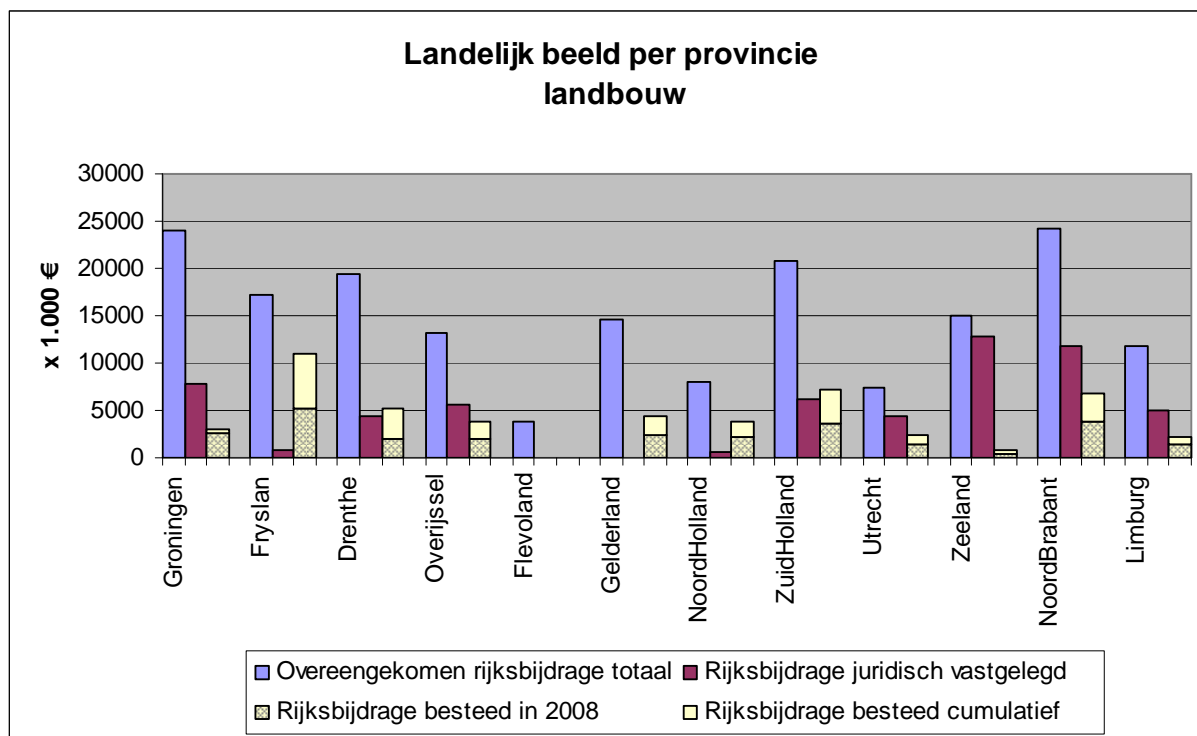

Fig.4: Landbouw: overeengekomen rijksmiddelen in ILG-periode, bestedingen en verplichtingen per provincie. De middelen voor landbouw hebben betrekking op de volgende subdoelen: Grondgebonden landbouw, Grondvoorraad, Duurzaam ondernemen en Glastuinbouw.

5.2.1 Grondgebonden Landbouw

Evenals in 2007, zijn er vanuit de nieuwe middelen (kavelruil) beperkte uitgaven gemeld. In twee jaar tijd zijn 12.290 ha gerealiseerd. Dit is circa 10% van het totaal. Het merendeel van de bestedingen heeft betrekking op de uitfinanciering van lopende landinrichtingsprojecten. Van dit budget is al circa 55% uitgegeven. De meeste provincies zijn bezig met de voorbereidingen van kavelruilen. In enkele provincies zoals Drenthe, Overijssel en Fryslân vindt uitvoering plaats binnen koepelprojecten via provinciale stichtingen kavelruil.

5.2.2 Duurzaam ondernemen

Volgens de voortgangsrapportages van de provincies is sprake van een 40-tal geplande pilots. Aan het einde van 2008 was een achtal in uitvoering danwel afgerond. De meeste provincies hebben initiatieven gemeld en daarmee lijkt dit onderwerp in het tweede uitvoeringsjaar van het ILG op gang gekomen. Het Rijk toetst de pilots aan de afgesproken criteria en onderhoudt hierover met de meeste provincies contact, waardoor de vaart in de uitvoering blijft en de pilots de juiste focus krijgen. Belangrijkste discussiepunten bij de toetsing zijn de focus op milieukwaliteit en de monitoring van de effectiviteit van de maatregelen op die focus. Tijdens de MTR is voorzien in een (tussen)evaluatie van de pilots,

op grond waarvan zo nodig tot bijstelling / aanscherping van de thans gemaakte afspraken kan worden gekomen.

5.3 Recreatie

De middelen voor recreatie hebben betrekking op de subdoelen Recreatie om de Stad, Landelijk Routenetwerken en Toegankelijkheid. De meeste middelen zijn gemoeid met Recreatie om de Stad, dat verdeeld is over de provincies Utrecht, Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland.

5.3.1 Recreatie om de Stad

In 2008 is 234 ha Recreatie om de Stad (RodS) verworven. Hiermee is het verwervingstempo landelijk gezien gelijk gebleven. Per provincie zijn echter wel verschillen waar te nemen. In 2 jaar is nu 566 ha van de 4096 ha verworven. Dat is 14% van de taakstelling RodS in de ILG-periode. Voor inrichting zijn door alle betrokken provincies in 2008 alleen lopende verplichtingen uitgefincierd. In totaal is tot nu toe deze ILG-periode 681 ha ingericht. Vooralsnog verloopt de realisatie van RodS te traag met het oog op de gestelde einddoelen.

Naast Rijk en provincies, heeft ook de Algemene Rekenkamer geconstateerd dat de realisatie van de RodS-taakstelling in 2013 erg ambitieus is. Ondermeer omdat over een deel van de taakstelling RodS geen afspraken zijn gemaakt. Provincies doen echter hun uiterste best om deze ambities toch waar te maken. Rijk en provincies hebben dan ook afspraken gemaakt om te komen tot een versnelling in de realisatie van RodS, onder andere door toepassing van nieuwe uitvoeringsconcepten.

Hierbij worden onder andere de mogelijkheden gezien om via particulier beheer, verbindingen in plaats van vlakgroen, koppelen doelen RodS aan doelen water etc. zoveel mogelijk van de taakstelling RodS in 2013 te realiseren. Dit kan ertoe leiden dat de feitelijke oppervlakte RodS, die zal worden gerealiseerd, lager wordt; kwalitatief zal sprake zijn van een verbetering, omdat de realisatie beter aansluit bij de regionale behoefte aan recreatievoorzieningen.

De mogelijkheden voor toepassing van deze nieuwe uitvoeringsconcepten zijn reeds vastgelegd in de ILG-bestuursovereenkomsten. Met de provincie Noord-Holland is overeenstemming bereikt over de extra prestatie, die op basis van deze nieuwe uitvoeringsconcepten zal worden gerealiseerd.

Bij de MTR in 2010 wordt op basis van de uitputting van budgetten en de gerealiseerde prestaties gezien hoe het vervolgtraject wordt vormgegeven en welke aanpassingen noodzakelijk zijn. De beschikbaarheid van voldoende budget blijft een punt van zorg, mede met het oog op stijgende kosten voor verwerving, inrichting en beheer van RodS.

5.3.2 Landelijke Routenetwerken

In 2007 én 2008 zijn een beperkt aantal knelpunten in de Landelijke Routenetwerken opgelost. Voor wandelen en fietsen gaat het om 5 van de bijna 150 knelpunten. Bij varen zijn een aantal projecten in voorbereiding genomen.

LNV heeft recent een nulmeting uitgevoerd naar de knelpunten en kosten voor wandelen, fietsen en varen in de Landelijke Routenetwerken. Uit de resultaten blijkt dat de huidige ambitie om alle knelpunten in 2013 op te lossen niet kan worden gehaald. Bij de Mid Term Review in 2010 wordt met de provincies de voortgang besproken op basis van de gerealiseerde prestaties en de financiering ervan.

5.4 Landschap

In figuur 5 wordt een beeld gegeven van de aanwending van de middelen voor landschap. Het rijk prioriteert zijn inzet voor landschap in de Nationale Landschappen. Ongeveer 95% van de beschikbare rijksmiddelen voor landschap valt onder het subdoel Nationale Landschappen.

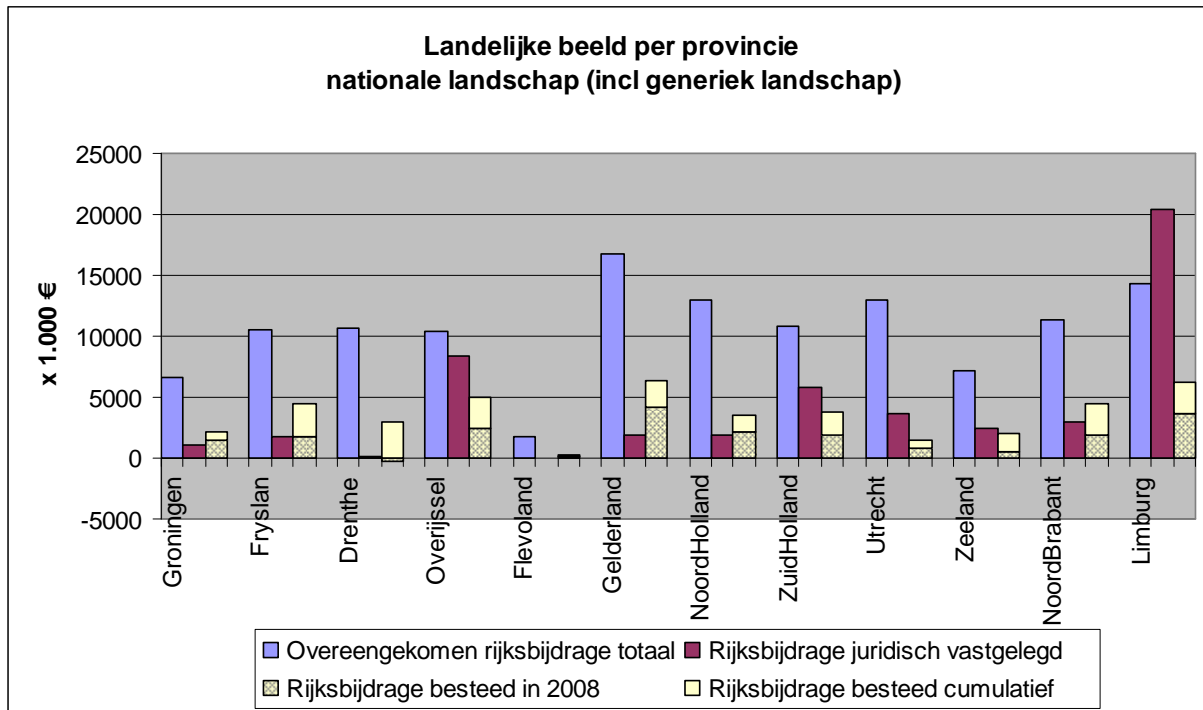

Fig. 5: Landschap: Beschikbare rijksmiddelen in ILG-periode, bestedingen en verplichtingen per provincie. De middelen hebben betrekking op de subdoelen Nationale Landschappen (95 % van de middelen) en Generiek Landschap.

5.4.1 Nationale Landschappen

Ongeveer de helft van de beschikbare ILG-middelen voor Nationale Landschappen zijn nieuwe middelen voor realisatie van de provinciale uitvoeringsprogramma's voor de Nationale Landschappen. De realisatie hiervan ligt goed op schema. In de provinciale uitvoeringsprogramma's ligt de nadruk op versterking op groene en blauwe landschapselementen en -structuren, cultuurhistorische objecten, toegankelijkheid en communicatie/voorlichting.

5.5 Bodem

Het doel bodem bestaat uit de subdoelen Duurzaam bodemgebruik en Bodemsanering.

5.5.1 Duurzaam bodemgebruik

Van de 38 pilots gebruik bodeminformatie binnen ruimtelijke vraagstellingen (informatiepilots), zijn er aan het eind van het rapportagejaar 2008 volgens de provincies 2 in uitvoering en 2 afgerond. Via het project BIELLS (Bodeminformatie, essentieel voor landelijke en lokale sturing) worden provincies vanaf 2008 gestimuleerd en ondersteund, om voldoende vaart in het proces te houden. Hoewel 2008 een beperkt tussenresultaat te zien geeft, heeft het overgrote deel van de provincies in 2008 de voorbereiding van pilotprojecten ter hand heeft genomen. 2009 zal naar verwachting betere resultaten laten zien. Nagenoeg alle provincies zijn bezig met voorbereiding, oriëntatie of met het opstellen van een bodemvisie of van documenten die dicht aanleunen tegen een bodemvisie. Verwachting op basis van de huidige ontwikkelingen is dat eind 2009 vrijwel alle provincies zullen beschikken over een bodemvisie in enige vorm.

5.5.2 Bodemsanering

Bodemsanering in het landelijk gebied zou vanaf 2010 gaan meelopen met het ILG. Hiertoe waren ook al (voorlopige) afspraken over inzet van geld en te realiseren prestaties in de Bestuursvereenkomsten opgenomen. Dit gaat thans niet meer door, omdat in het in juli 2009 ondertekende Convenant bodemontwikkelingsbeleid en spoedlocaties afspraken zijn gemaakt over verdergaande decentralisatie van de inzet van bodemsaneringsgelden. De afspraken en bijbehorende artikelen over bodemsanering worden om die reden uit de Bestuursvereenkomsten gehaald.

5.6 Water

De beschikbare middelen voor Water hebben betrekking op de subdoelen Waterkwaliteit en synergieprojecten Water. Het onderdeel Waterkwaliteit start pas in 2010.

5.6.1 Synergieprojecten water

Binnen het synergieprogramma Kaderrichtlijn Water (KRW) is circa € 94 mln ter beschikking gesteld voor het realiseren van KRW maatregelen en andere rijksdoelen in het landelijk gebied. Per deelstroomgebied is een set van projecten als samenhangend programma voorgedragen. Deze projecten zullen voor 31 december 2015 worden uitgevoerd. In 2008 zijn de synergieprojecten water aan de bestuursvereenkomsten toegevoegd. De uitvoering van deze projecten is in voorbereiding.

5.7 Impuls aandachtsgebieden

De middelen voor deze doelstelling zijn verdeeld over de subdoelen: reconstructie zandgebieden, veenweiden en greenports.

5.7.1 Reconstructie Zandgebieden

Het rijk en de vijf betrokken provincies hebben vanwege het gebiedsspecifieke karakter van de prestatieafspraken in de Bestuursvereenkomst afgesproken dat alleen bij de MTR en de eindverantwoording over de prestaties wordt gerapporteerd. Bij de voortgangsrapportages wordt gerapporteerd over de budgetten op het niveau van de subdoelen. Alhoewel de reconstructie uitvoering enige vertraging ondervindt bij de realisatie van de Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) en bedrijfsverplaatsingen meer tijd vragen dan vooraf was voorzien, is in deze eerste 2 jaar van deze ILG periode 22,1% van het landelijk budget voor reconstructie besteed en nog eens 35 % juridisch verplicht. De bestedingen komen vooral op het conto van de provincies Overijssel, Noord-Brabant en Limburg, zie figuur 6.

5.7.2 Veenweiden en Greenports

In 2008 zijn vanuit de Nota Ruimte Westelijke Veenweiden en een aantal Greenports-projecten aan de bestuursvereenkomsten toegevoegd. Hiermee is in totaal een bedrag van circa 90 miljoen euro gemoeid voor de gehele ILG-periode. De uitvoering van deze projecten is in voorbereiding.

5.8 Leefbaarheid en sociaal economische vitaliteit

Bij de aanpassingen van de bestuursvereenkomsten in 2008 is voor projecten in het kader van Leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit een bedrag van 10 miljoen euro toegevoegd. Provincies zijn binnen ILG-verband voortvarend aan de slag gegaan met dit onderwerp, zij het op verschillende wijze. Zo heeft de provincie Noord-Brabant een onderzoek lopen naar sociaal-economische dragers in het buitengebied en in de dorpen. In Groningen wordt deze doelstelling mede ingevuld door de inzet van POP2 middelen. De provincie heeft daarbij voor de "leader" aanpak gekozen (bottom-up benadering).

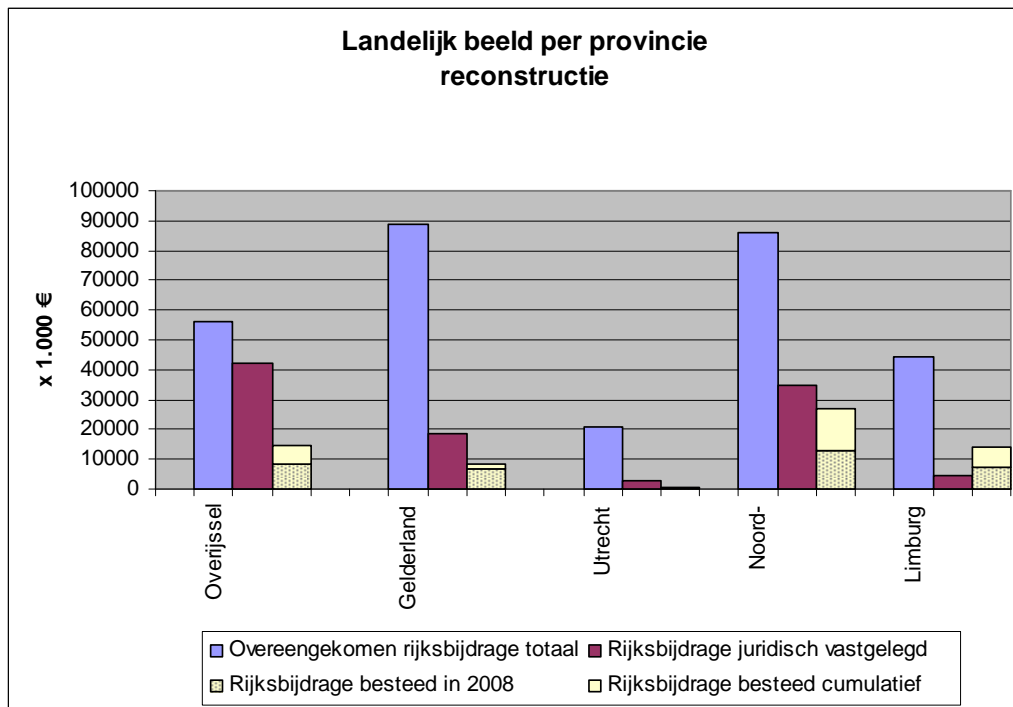

Fig. 6: Reconstructie zandbieden. Beschikbare rijksmiddelen in ILG-periode, bestedingen en verplichtingen per provincie.

6. Blik op de toekomst

Deze tweede voortgangsrapportage over 2008 geeft aan dat er voortgang is geboekt in de realisatie van de prestaties voor het grootste deel van de doelen. Over het lopende jaar 2009 wordt een stijgende lijn verwacht voor wat betreft het aangaan van verplichtingen en de bestedingen. Ook is de verwachting dat volgend jaar over onderwerpen die in 2007 danwel 2008 zijn toegevoegd aan het ILG inhoudelijk gerapporteerd kan worden. De rapportage over 2009 krijgt een bijzonder karakter. Met de Mid Term Review (MTR) in 2010 zal een (tussen)balans worden opgemaakt over het ILG, zowel t.a.v. de doelrealisatie als de werking van het systeem op zich.

In het kader van het project Nulmeting op kaart (NOK) worden tussen rijk en provincies afspraken gemaakt over de te hanteren cijfers voor de taakstellingen en de restantaakstellingen per 1/1/2007 voor de onderdelen verwerving, inrichting en beheer van de EHS en RodS. Deze cijfers zijn op systematische en grondige wijze (o.a. eenduidige definities, bronnen en GIS-kaarten) tot stand gekomen en kunnen afwijken van de tot dusverre gehanteerde cijfers voor wat betreft de nulsituatie per 1/1/2007. Het project NOK verkeert in een fase van afronding. Het streven is om de resultaten voor de begrotingsbehandeling van LNV te communiceren met de Tweede Kamer.

Met het ILG wordt verder gewerkt aan een versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. De eerste stappen zijn gezet. Het is nu zaak met daadkracht deze weg te vervolgen. Een goede samenwerking van de verschillende partijen is daarvoor essentieel.

Bijlage: Landelijk en provinciaal beeld van de voortgangsrapportage 2008 van de ILG-Bestuursovereenkomsten 2007 - 2013.

In de ILG-bestuursovereenkomsten 2007-2013 is de afspraak vastgelegd dat provincies jaarlijks voor 1 april een rapportage leveren over de voortgang van de uitvoering van het ILG door middel van een ingevulde rapportageformat. Bijgevoegd is het rapportageformat met daarin de landelijke optelling van de door de provincies aangeleverde rapportages.

Het rapportageformat is opgebouwd uit rijen en kolommen. In de rijen zijn de doelen en subdoelen opgenomen waarover prestatieafspraken zijn gemaakt in de ILG-bestuursovereenkomsten. Deze doelen zijn nader omschreven in het Meerjarenprogramma 2007-2013 van de Agenda voor een Vitaal Platteland.

De in de kolommen gehanteerde begrippen worden onderstaand toegelicht:

Voortgangsrapportage 20...

De voortgangsrapportage heeft betrekking op het voorafgaande jaar. In 2009 gerapporteerd over het rapportagejaar 2008.

Te realiseren prestatie

De overeengekomen prestatie. Dit is de hoeveelheid te realiseren prestaties die in de bestuursovereenkomst is vastgelegd.

Prestatie in uitvoering

Prestaties, waarvoor door de provincie een bijdragetoezegging voor de realisatie is gedaan (op basis van een beschikking of opdracht), maar die aan het einde van het kalenderjaar nog niet zijn afgerond. Ofwel: het op 31/12 nog openstaande deel van de beschikking/opdracht/overeenkomst (het "onderhandenwerk") is "in uitvoering".

Met deze kolom wordt zichtbaar dat er afspraken zijn gemaakt over de realisatie van de prestaties, terwijl er nog niets gerealiseerd hoeft te zijn. Vergelijk ook "bijdrage juridisch vastgelegd".

Prestaties gerealiseerd in het rapportagejaar

Prestaties, die in het betreffende jaar daadwerkelijk gerealiseerd zijn, d.w.z. een prestatie is een gerealiseerde prestatie als die prestatie volledig is afgerond/opgeleverd.

Bij beheer van EHS, landschap en recreatie wordt dit veld niet ingevuld, voor deze prestaties geldt dat alleen de cumulatief gerealiseerde prestatie wordt ingevuld. In het algemeen kan een prestatie als gerealiseerd worden beschouwd als de laatste betaling is verricht.

Prestatie gerealiseerd cumulatief

Prestatie, die vanaf 1-1-2007 daadwerkelijk gerealiseerd is. In 2008 hebben enkele wijzigingen plaatsgevonden ten opzichte van de realisatie 2007. Dit mede als gevolg van de totstandkoming van de handleiding voortgang ILG, waarin definities eenduidig zijn vastgelegd. Deze wijzigingen in de realisatie 2007 zijn verwerkt in de kolom prestatie gerealiseerd cumulatief.

Overeengekomen rijksbijdrage

De in de bestuursovereenkomsten overeengekomen rijksbijdrage ten behoeve van de te realiseren prestaties, inclusief de aanvullingen hierop die in 2007 en 2008 zijn doorgevoerd.

Bij realisatie EHS is dit bedrag exclusief de bijdrage PNB en exploitatiesaldo BBL. Bij Rods is dit exclusief de PASO-middelen.

Rijksbijdrage juridisch vastgelegd

Dit betreft de financiële omvang van juridisch bindende afspraken/toezeggingen/overeenkomsten (m.b.t. te realiseren prestaties) die de provincie is aangegaan met subsidieaanvrager, opdrachtnemer, gebiedsorganisatie en dergelijke. Het gaat om dat deel van de toezegging dat nog niet feitelijk is uitgegeven.

Rijksbijdrage in het rapportagejaar besteed

Het gaat hier om geld dat in het betreffende rapportage-/kalenderjaar daadwerkelijk is uitbetaald, d.w.z het saldo van betalingen en terugvorderingen c.q. bijdragen van derden.

Rijksbijdrage besteed cumulatief

Geld, dat vanaf 1-1-2007 tot en met het rapportagejaar is uitbetaald (netto, het saldo van betalingen en terugvorderingen c.q. bijdragen van derden). Het gaat om de optelling van de in alle achterliggende rapportagejaren bestede bedragen.

Nb. De kolommen die betrekking hebben op financiële bijdragen van provincies en derden (andere financiers dan rijk en provincies) hoeven alleen over 2009 en 2013 te worden ingevuld en worden derhalve ook niet verder toegelicht.